

{yootooltip title=[]} {/yootooltip} „Mindazok, akik túléltek a vészkorokat, lelkükben és testükben, gondolataikban egy nyitott vérző sebet {yootooltip title=[**húznak magukkal**] width=[300]}noszim itam ivritül: húznak, cipelnek magukkal{/yootooltip}, amely soha nem gyógyulhat be. Ha sokat piszkálják a sebet, csak mélyül a szenvedés fájdalma. De kötelességünk a kollektív emlékezet tapasztalatainak átadása a jövő nemzedék részére, mert múlt nélkül nincs jövő”. (Sinai Gershon, született Sinai Árpád György, a Zichy utcai iskola növendéke 1936-40-ig)

{yootooltip title=[]} {/yootooltip}2002-ben történt, hogy egy holokauszt továbbképzés alkalmával megálltunk {yootooltip title=[**Lovász Ferenc**]width=[300] sticky=[1]}MIHANCSIK ZSÓFIA interjúja LOVÁSZ FERENCCEL. Budapesti Negyed 8. (1995/2) 227-259.

<http://epa.oszk.hu/00000/00003/00007/mihan.htm>

{/yootooltip} az óbudai zsinagóga gyönyörű épülete előtt. Földbe gyökerezett a lábam. A kívülről szépen rendbe hozott klasszicista épületen, amely ma a Magyar Televízió egyik stúdiójának székháza

[1]

, még jól olvasható héberül a felirat: {yootooltip title=[**„Bárki, aki imádkozik és könyörög, e ház felé tárja ki tenyerét.”**] width=[300]}Az idézet a Bibliából származik: 1Kir 8,38{/yootooltip} A valaha itt imádkozók többsége azonban már ha akarna, sem térhetne be ide. Csak árnyaik lebegnek a falak körül.

Ott, a zsinagóga kapujánál reménytelennek tűnő elhatározásra jutottam: megpróbálom megkeresni a túlélőket. Évekig a sötétben tapogatóztam, aztán váratlanul különös láncreakció vette kezdetét. Kézről kézre adtak, egyre több Magyarországon élő és idegenbe szakadt,

óbudai gyökerű asszony és férfi címét sikerült megszereznem. Szűkítettem a kört: elhatároztam, hogy először a Zichy utcai zsidó elemi iskola hajdani növendékeire összpontosítok.

Mind többen lelkesítettek munkámban. Megismerkedtem Medgyesiné Weisz Katalinnal, férjével, Medgyesi Ivánnal és Falus Fried Gabival, akik minden követ megmozgattak. Kapcsolatba kerültem a Lustig házaspárral, a Magyarországi Zsidóság Emlékmúzeumának izraeli vezetőivel. Ausztráliából, Izraelből és Ausztriából érkeztek levelek. Sokan ötven év elteltével kezdtek újra magyarul írni, főlelevenítve anyanyelvüket, amelyen olvasni tanultak. A betűk, akárcsak {yootooltip title=[[Mark Warschawsky](#)] width=[300]}A Minszkből származó jogász, Mark Warschawsky (1848-1907), akárcsak Mordechaj Gebirtig, számos jiddis dalt komponált, amelyek az idők folyamán népdalszerűvé váltak. Az Oyfn pripetshik (Auf dem Ofen) a gyerekeknek szól, az ABC betűinek ismételtetéséről, a Tóra tanulmányozásának fontosságáról szól. A héber betűk a száműzetésben is lelki támaszt nyújtanak. {/yootooltip}

[jiddis dalában halljuk](#)

, életre szóló útravalót jelentettek. Évtizedek óta szunnyadó kapcsolatok újultak meg az egykori osztálytársak és iskolatársak között. Némelyek számára mindez gyógyírt jelentett. Igazi, mély barátságok szövődtek, vagy éledtek újra.

A Frankel Leó úti Budai Körzet segítségével 2008-ban, 64 év után 21 vendég részvételével megkésett iskolai találkozót szerveztem, melynek során viszontláthatták egymást azok, akik 1944 márciusában, a német megszállást követően elváltak, és mindeddig nem tudtak társaik létezéséről. Az összejövetel során a 93 éves egykori diák, Reisz László imája után az egybegyűltek elmesélték egymásnak megmenekülésük kalandos történetét, szót ejtve a háború utáni életük alakulásáról is.

A megkésett találkozó többekben megbolygatta a sebeket. A fájdalmat mégis legyőzte a rácsodálkozás a régi barátokra, és arra a néhány hűséges keresztényre, aki élete kockáztatásával bújtatott egy-egy zsidó családot. Az Ausztráliából érkező Steiner Endre ennek nyomán külön hangsúlyozta a mentők iránti hála fontosságát. Búcsúzóul a résztvevők egy-egy példányt kaptak a frissen elkészült lemezből, amelyen visszaemlékezések, osztályképek, családi fotók és egyéb dokumentumok segítségével az Óbudai Izraelita Iskola 1920 és 1944 közötti történetét örökítettem meg.

A 2008-ban elkészült CD-Rom azóta kibővült, bizonyos részei most már németül is

olvashatóak. Az itt közzétett változat tehát az eredetihez képest igényesebb, mégis könnyebben kezelhető formában jelenik meg.

Az emlékezők négy éven át tartó, és máig nem szűnő erőfeszítését, amelyet a múlt megörökítése érdekében tettek, képtelenség megköszönni. Az alábbi

idézettel hálásan adom át nekik munkámat: „Az árnyas főutca nem azért árnyas, mert árnyat adó fák szegélyezik, hanem azért, mert árnyak mutatkoznak mindkét oldalán, emberi lények árnyai. Nem állítható róluk, hogy nem léteznek, hiszen aki valaha létezett, az létező személy marad mindörökre,...mert annyiban tudnak bizonyosságot tenni létezésükről, amennyiben gondolunk rájuk és felidézzük őket.” (Márton László: Árnyas főutca. Jelenkor Kiadó, Pécs, 1999, 7. o.)

Gombocz Eszter

[1] Az Óbudai Zsinagóga 2010 őszén, az anyag lezárása után újra megnyitotta kapuit.